אהוד ברק

הייתי אלוף צעיר כשנכנסנו ללבנון, אלוף צעיר. אני זוכר את הסיורים על הגבעות, בג'בל ביר אל דאר, והסיורים בין השוחות השטוחות שהמילואים חפרו, ואני שואל והם מספרים שהם מוכנים למשימה. 'אנחנו דואגים לילדים בעריסות'. מילואימניקים. ילדים קטנים שהשאירו מאחור, בבית.

18 שנה מאוחר יותר, אני כבר ראש ממשלה. והילדים האלה מהעריסות, הם עכשיו חיילים בלבנון בעצמם. נהרגים שם. ואני לא יודע להסביר לעצמי, על מה בדיוק אנחנו מגינים ברצועת הביטחון.

ב-1985, הייתי ראש אמן. כשדנו בנסיגה אל אזור הביטחון, ניסיתי ככל כוחי, לשכנע גם את הרמטכ"ל משה לוי וגם את שר הביטחון רבין, שהדרך הנכונה היא לא להקים עוד פעם צד"ל תחת שלטון ריכוזי נוצרי. חשבתי שעצם הצבת צבא לבנון עם נוכחות שלנו בתוך השטח, מובילה לתהליך שאנחנו מכירים אותו. יצירת דבר שאינו לגיטימי מבחינת פנים לבנונית. החיילים והמפקדים של צד"ל הם מסורים, מצוינים, מגינים על האנשים שלהם. אבל מבחינה לבנונית, הם מאבדים את הלגיטימציה הפנימית.

והתהליך הזה הסתיים במצב שבו הקדושה של הקו, היא כאילו מדובר בחומות ירושלים. במקום לעסוק בהשגת מטרה קונקרטית מובנת, עסקנו בלהבטיח את השיירות, להבטיח את המטענים ולהקטין את כמות הנפגעים מארטילריה וכן הלאה. כראש אמ"ן, ניסיתי לשכנע שזה בדיוק מה שיקרה. ולא הצלחתי.

כרמטכ"ל, שאלתי עצמי לא פעם האם לא צריך לעשות את זה. אבל היינו, בשנים האלה, עסוקים בניסיון להגיע להסכם עם הסורים. ובמצב כזה אינך יכול בו-זמנית לבצע את היציאה מדרום לבנון, מתוך פגיעה במשוואת הדיון עם הסורים. זה נדחה. מחשבתי, שצריך לצאת מלבנון, התגבשה לאורך שנים בניתוחים והחלטות, פעם ועוד פעם, והבשילה שנתיים לפני הביצוע.

****

טרור ונשק רקטי, זול ובכמויות גדולות, הן שתי דרכים מרכזיות של היריב לנסות

ולענות על המגבלות שלו בהתמודדות עם היכולות ועם העליונות של ישראל בשדות הקרב. מול הטרור, צה"ל הוכיח יחד עם השב"כ וגופי המודיעין, שהוא יודע להילחם ביעילות רבה. מול המערך הרקטי, התקדמנו ואנחנו מתקדמים עם המערכת הלאומית של יירוט רב שכבתי. אבל מה השלישי שאמור לטפל מהשורש, בביצה ולא ביתושים, הוא יוזמה מדינית אסרטיבית של ישראל, שחותרת להגיע לשלום עם שכניה. הטיפול מהשורש יכול להיות רק בהוצאת ה"נפץ המדיני–התהליכי" מתוך העניין.

בישיבה בלבנון לא הייתה שום תוחלת. הרי לא הייתה לנו כוונה להקים שם את התנחלות חירם ב' וצור ז'. בישיבה הזו חדלנו מלהיות גוף אקטיבי. היו מי שתיארו את השהייה שם, במשך 18 שנה, כגישה התקפית. ההפך הוא הנכון, זהו המצב הכי תקוע שיכול להיות. אתה יושב ומוצא את עצמך מגן על הצירים ועל השיירות ועל המוצבים, רחוק מלשרת באמת את בטחון המדינה. במובן הכי פשוט של העניין. רוחב איזור הביטחון באיזורים הצרים שלו, לאורך עשרות ק"מ, קצר יותר – לצורך העניין – מהטווח של הרקטות קצרות הטווח ביותר.

החזרה לקו גבול מוסכם, הייתה בה אלמנט מכריע בכל הקשור ללגיטמיות הבינלאומית שלנו. לגבי התנהגות חיזבאללה, חזינו – ועד כה צדקנו – שלא יהיה ירי מסיבי שלא במסגרת עימות, אלא כזה היזום מצידם. דבר לא היה חפוז ברמת התכנון, חוץ מזה שבביצוע – הדבר צריך להתבצע בהפתעה. והיציאה בוצעה, מול קשיים ובתנאים שנוצרו, בצורה שמימשה את העיקר - והעיקר הוא לצאת בלילה אחד, בלי נפגעים, אל מציאות חדשה, ומבלי שהאש תמשך ברצף אל תוך לבנון.

על היציאה כמהלך אסטרטגי ומדיני, יש הסכמה רחבה, נדמה לי. אבל לאחריה – עם ספיחים שנותרו עד היום – נוצר דימוי ציבורי מסוים ושגוי במידה רבה, בהקשר לרמה הטקטית. נכון, היו טעויות, יהיו תמיד. זה תקף לכל מהלך גדול. אבל טענות אחרות, הן חסרות שחר: יש השואלים: "למה לא הקדמנו את היציאה?" (בעיקר כי לא השלמנו את המהלך הבינלאומי של סימון ויישור הקו); אחרים נטפלים לניראות, כמו העובדה שלא היה מסדר (זו פשוט הייתה איוולת, שהייתה גוררת בסבירות גבוהה תקרית של חילופי אש שמסלימים במהרה למצב לוחמה כולל); "למה לא נתנו מכה, ואז יצאנו?" (אם היינו יוזמים תקיפה ובסופה יוצאים, אחרי 18 שנה בפנים, היה ברור באמת, שגירשו אותנו).

על כל הדברים האלה חשבנו מראש, והגענו למסקנה שלא עושים איוולת, אחרי שזו כבר זוהתה.

ויש הטוענים להתעצמות והתחמשות החיזבאללה, כתוצאה מהיציאה. הרקטות לא "נולדו" עם היציאה מלבנון. כשעזבנו ב-2000, היו בידי הצד השני 7,000 רקטות, בהן לא מעט שיכולות להגיע עד חדרה. ב-2006, אחרי שש שנות התעצמות, הם ירו רק 4,000. דווקא אחרי המכה הקשה שהנחתנו במלחמה, לפני תשע שנים בקירוב, הם המשיכו להתעצם. כעת יש להם עשרות אלפי רקטות וטילים, שטווחם מכסה כמעט את כל ישראל. המבחן האולטימטיבי הוא מבחן השקט. בסופו, ברוב המכריע של השנים בין 2000 ל-2015, בצפון יש שקט מוחלט, והחיים שם השתפרו לעין ערוך מאשר ב-18 השנים ויותר שקדמו לכך.

ויש גם טיעונים על גבול ההזויים. כמו – "היציאה מלבנון הביאה את האינתיפאדה השנייה". מה שהביא את האינתיפאדה השנייה, זו העובדה שנמצאנו מזה 33 שנה בשליטה על עם אחר, גדול, שיש לו שאיפות לאומיות. מישהו חושב שאם לא היינו נכנסים ללבנון, לא היינו יוצאים מלבנון, אז אפשר היה לשלוט עוד 33 שנה עם הפלסטינים? זה משול ללוגיקה כמו "התרנגול קורא בבוקר ואחר כך השמש עולה". נהיר ובהיר שזה לא אומר שהתרנגול העלה את השמש. שניהם קרו אחד אחרי השני, ולא האחד הוביל את השני.

****

גם היציאה מלבנון וגם ההתנתקות מעזה, כל צעד בדרכו, לא עמדו במלוא הציפיות או במשאלות הלב מהם. זה טבעם של צעדים חד-צדדיים. צריך לדעת שביסודם, הם צעדים שמגיעים אליהם, כאשר מנהיגים מקבלים הכרעה שאין דרך אחרת ושהמשך המצב הקיים מוביל למקומות לא נכונים. אבל בדרך כלל, המסבירים בדיעבד את עומק תסכולם או את האלטרנטיבה שנראיתה להם אחרת, לא שואלים מה היה קורה אילו היה נמשך המצב הקיים. ויש לומר באחריות, במדינת ישראל יידרשו עוד צעדים חד-צדדיים וגם מהם יהיו מי שלא יהיו מרוצים. ועדיין רוב האנשים שישאלו את עצמם ביושר, אם זה היה צריך להעשות או לא, יאמרו: טוב שנמצא מי שעשה את זה.

המבחן העליון של מנהיגות, במקום שבו יש כורח לפעול למען הביטחון והעתיד של המדינה, הוא האומץ לקבל החלטות והכוח לבצע אותן. כל יתר הדברים, חשובים ככל שיהיו, הם משניים לאומץ לקבל החלטות ולכוח לעמוד מאחוריהן ולבצען. מנהיג צריך לפעול עם בהירות פנימית. לעיתים, זה אומר הקדמה של הבשלות בתוך

המערכת הביצועית וזו של הציבור. זה האתגר של המנהיגות, זה המקור של בדידות המנהיגים ברגעי הכרעה.

היו התנגדויות והסתייגויות, ובסופן החלטתי. כי חשבתי שזה מה שנכון לישראל. טבעי שלכל אחד יש פרספקטיבה אחרת, מראש אמ"ן, דרך אלוף הפיקוד וכלה ברמטכ"ל. כולם צריכים לשקול את ההתפחויות והסיכונים. ובסוף, ראש ממשלה חייב להחליט.

אני גאה באחריות שלי ליציאה מלבנון. זה סיום טרגדיה שנמשכה 18 שנה, שראשיתה באסטרטגיה מופרכת שלא היה לה בסיס. ההחלטה על כך כולה מהראש ולא מהבטן. במנהיגות, מחליטים בסוף לא בין שתי אפשרויות טובות (אז כל אחד יכול להיות מנהיג), אלא בין אפשרות רעה יותר ורעה פחות. זו התמצית. וצריך לעשות את זה, גם אם אתה יודע בביטחון שתהיה ביקורת. אנחנו לא חיים לא בארה"ב, גם לא בפינלנד או הולנד. בישראל עוד יהיו הרבה רגעים קשים. חלקם לא ייגמר כפי שאנו רוצים, ובחלקם, כן, נעמוד מול קברים של אנשים, שלעתים נהרגו גם בגלל טעויות. בסביבה הזאת צריך לדעת לחיות ככה, ולא להתערער משום דבר. כי המבחנים מחכים לנו.